

Mali Suçlar Bülteni Vardar Şanlı ve Peters & Peters Solicitors LLP

INTERPOL KIRMIZI BÜLTENLERİNE İTİRAZDA SINIR ÖTESİ İŞ BİRLİĞİ: STRATEJİK YAKLAŞIMLAR VE PRATİK ZORLUKLAR

INTERPOL Kırmızı Bülteni, aranan bir kişinin iade, teslim veya benzeri adli süreçler amacıyla yerinin tespit edilmesi ve ulusal hukuk uyarınca mümkün olduğu ölçüde geçici olarak tutuklanmasının sağlanması için INTERPOL üye devletlerine yönelik resmî bir uyarıdır. Her ne kadar Kırmızı Bülten uluslararası bir yakalama emri niteliği taşımamakta ise de INTERPOL Anayasası, Veri İşleme Kuralları (*Rules on the Processing of Data, "RPD"*) ve ulusal iade mevzuatı çerçevesinde oluşturulmuş belirli bir idari yapı içerisinde işlev görmektedir. Kırmızı Bültenler'in çıkarılması, dolaşıma sokulması ve denetlenmesi süreçlerinin tamamı; orantılılık, veri doğruluğu, insan haklarına saygı ile INTERPOL Anayasası Madde 3 uyarınca siyasi, askerî, dinî veya ırkî saiklerin yasaklanması gibi temel ilkelere uygunluk gerektirmektedir. Bu çerçevede, Kırmızı Bültenler'in hukuken değerlendirilmesi ve bunlara karşı başvurulabilecek hukuki yolların tespiti; ulusal hukuk sistemleri, sınır ötesi iş birliği mekanizmaları ve INTERPOL'ün iç denetim organları arasındaki etkileşimin doğru şekilde anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda özellikle, INTERPOL kurallarına ve veri işleme çerçevesine uyumu denetlemekle görevli bağımsız bir idari organ olan INTERPOL Dosya Denetimi Komisyonu (*Commission for the Control of INTERPOL's Files, "CCF"*) ("Komisyon") önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, INTERPOL tarafından çıkarılan Kırmızı Bültenler, sınır ötesi ceza soruşturmaları ve yakalama talepleri bakımından önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, söz konusu bültenlere itiraz edilmesi; birden fazla hukuk sistemini, devletler arası iş birliği mekanizmalarını ve kişi haklarının korunması bakımından hassas bir denge kurulmasını gerektirebildiğinden karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle, Kırmızı Bültenlere karşı başvurulabilecek hukuki yolların ve uluslararası iş birliği yöntemlerinin anlaşılması, hem uluslararası müvekkiller hem de uygulayıcılar bakımından giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Bu kapsamda, *INTERPOL Kırmızı Bültenlerine İtirazda Sınır Ötesi İş Birliği*'ne ilişkin soru ve cevapları aşağıda bilgilerinize sunarız.

S1: Bir Kırmızı Bülten'e itiraz edildiğinde, sınır ötesi koordinasyon neden çoğu zaman tutuklanmakla serbest kalmak arasındaki belirleyici unsur oluyor?

C1: INTERPOL Kırmızı Bülteni'nin etkisi doğası gereği sınır ötesidir; zira Bülten'in çıkarılmasıyla birlikte tüm üye ülkelere bir uyarı gönderilir ve bu ülkeler, kendi hukuk ve kolluk sistemleri çerçevesinde, söz konusu Bülten'e nasıl ve ne ölçüde işlem tesis edeceklerine kendileri karar verir.¹

Aynı durum difüzyonlar bakımından da geçerlidir. Difüzyonlar, bir üye ülkenin Ulusal Merkez Bürosu'nun (*National Central Bureau, "NCB"*), belirli bir kişiyle bağlantılı olarak çeşitli iş birliği türlerini talep etmek amacıyla diğer bir veya birden fazla üye ülkeyle doğrudan iletişime geçmesini sağlayan bir mekanizmadır. Veri İşleme Kuralları'nın 97(1)(a) maddesi uyarınca amaçlardan biri, "*hükümlü veya şüpheli bir kişinin yakalanması, gözaltına alınması veya hareket özgürlüğünün kısıtlanması*" olup bu durum difüzyonların Kırmızı Bültenler'e benzer şekilde kullanılabilmesine imkân tanımaktadır. Bununla birlikte, difüzyonlar her ne kadar Kırmızı Bültenler'e benzer bir idari çerçeveye tabi olsa da *ad hoc* nitelikleri nedeniyle daha hızlı şekilde çıkarılabilmektedir; zira INTERPOL Genel Sekreterliği'nin difüzyonları çıkarılmadan önce incelemesi veya onaylaması gerekmemektedir.²

Bu nedenle, hakkında Kırmızı Bülten veya difüzyon bulunan kişinin, öncelikle hangi yargı alanlarında hukuki danışmanlık alması gerektiğini belirlemesi büyük önem taşımaktadır. Pek çok durumda tek bir ülkede tek bir hukuk ekibinin görevlendirilmesi yeterli olabilmekle birlikte, çoğu zaman birden fazla ülkede hukuki temsil sağlanması gereklidir veya en azından tavsiye edilmektedir. Klasik örnek olarak; kişinin bir ülkede ikamet etmekte olup başka bir ülkede işlendiği iddia edilen suçlar nedeniyle o ülke bakımından firari olarak değerlendirilmesi gösterilebilir. Karmaşık vakalarda ise ilgili yargı alanlarının sayısı ikiden dahi fazla olabilmektedir.

[1] <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Notices/Red-Notices>

[2] <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/About-Notices>

Bu itibarla, tüm hukuk ekipleri arasında mümkün olan en erken aşamada koordinasyon sağlanması, hem bilgi paylaşımı hem de INTERPOL nezdinde yapılacak başvuruların mevcut delillerle uyumlu olmasının temini bakımından hayati öneme sahiptir; zira çoğu durumda INTERPOL'e beyanda bulunmak için (ilk başvurunun ardından yeni veya ek bilgilerin ortaya çıkması hâlinde tamamlayıcı başvurular yapılabilmesi mümkün olmakla birlikte) yalnızca tek bir fırsat söz konusu olmaktadır. Ayrıca, bireyin bir ülkedeki menfaatleri ile (örneğin Kırmızı Bülteni çıkaran ülke) diğer bir ülkedeki menfaatleri (örneğin ikamet ettiği ülke) arasında denge kurulmasını gerektiren durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu tür stratejik değerlendirmeler ise bu konuda uzman bir hukuki danışmandan destek alınmasını gerektirmektedir.

S2: Bir Kırmızı Bülten veya difüzyonun itiraza konu edilip edilemeyeceği pratikte nasıl değerlendirilmekte ve bu tür bültenlere karşı hangi hukuki araçlar en etkili şekilde kullanılmaktadır?

C2: Değerlendirme yapılırken hareket noktası, Kırmızı Bülten veya difüzyonun maddi vakıa temelidir: *İlgili kişi kimdir? Bülten, bu kişinin ne yaptığını iddia etmektedir? Bülten hangi ülke tarafından çıkarılmıştır ve bu ülkenin söz konusu Bülten'i çıkarma gerekçeleri hangi açılardan itiraza açık olabilir?*

Herhangi bir Kırmızı Bülten veya difüzyona konu olan kişi bakımından öncelik, bu sorulara mümkün olan en kısa sürede yanıt bulmaya yönelik incelemelerin yapılması ve INTERPOL nezdinde, aşağıdaki belge ve bilgi kategorilerinden bir veya birkaçını içeren başvuruların sunulmasıdır:

- Çoğu durumda, güvenilir kaynaklardan elde edilen **kamuya açık bilgiler** (saygın medya kuruluşları, sivil toplum örgütleri veya kamu kurumları gibi) başvurunun temelini oluşturur ve bazı hâllerde tek başına yeterli olabilir. Bununla birlikte, ek delillere ihtiyaç duyulduğu değerlendirilirse, ilgili vakıa tanıkları veya uzman kişilerden delil temin edilmesi de mümkündür.
- **Vakıa tanıklarına dayalı deliller**, Kırmızı Bülten veya difüzyonda yer alan iddiaların aksini ortaya koymak ya da ilgili kişinin bunların daha geniş bağlamına ilişkin ileri sürmek istediği argümanlara dayanak oluşturmak amacıyla sunulabilir.³
- Buna karşılık, **uzman görüşleri**, somut uyuşmazlık konularına ilişkin gerekli uzmanlığa sahip kişiler tarafından sunulabilir. Örneğin, uygun hâllerde belirli bir devlet bakımından savcılık makamının usulsüz uygulamalarının yaygınlığına veya bir devletin INTERPOL prosedürlerini kötüye kullanma geçmişine ilişkin uzman görüşüne başvurulması mümkündür.

[3] Bkz. Khrapunov v JSC BTA Bank [2018] EWCA Civ 819 and Mueen-Uddin v Secretary of State for the Home Department [2024] UKSC 21

INTERPOL nezdinde, kurallarının ihlal edildiğini ortaya koymak amacıyla ileri sürülebilecek başlıca argümanlar arasında, söz konusu olayla ilgili olarak aşağıdaki unsurlar yer alır:

1. **Siyasi, dinî veya ırkî saiklerle** hareket edilerek başlatılmış olması ve bu suretle INTERPOL Anayasası Madde 3 ihlal edecek şekilde bir kovuşturma bahanesi oluşturması.
2. **İnsan hakları standartlarıyla bağdaşmaması** ve bu suretle INTERPOL Anayasası Madde 2'nin ihlal edilmesi.
3. Ceza hukuku kapsamında bir mesele olmaktan ziyade, esasen **özel hukuk kaynaklı bir uyuşmazlık niteliği taşıması**.
4. Bülten'de belirtilen suçların işlendiği iddia edilen tarihten veya Bülten'in düzenlenmesinden itibaren **geçen süre** dikkate alındığında, usule aykırı ve/veya adaletin gerekleriyle bağdaşmayan nitelikte olması.
5. INTERPOL'ün "**adi suç**" şartına aykırılık teşkil etmesi.

Örneğin, bazı Körfez ülkelerinde tarihsel olarak karşılıksız çek düzenlenmesine ilişkin suç tipleri bulunmakta olup bu durum esasen özel hukuk kaynaklı bir borcun cezai yaptırıma bağlanması anlamına gelmektedir ve INTERPOL üyesi diğer devletlerin büyük çoğunluğunda suç teşkil edecek nitelikte değildir.

6. INTERPOL'ün Veri İşleme Kuralları'nın 83(1)(a)(ii) maddesi uyarınca öngörülen **ceza eşliğini** karşılamaması (aynı zamanda cezalar bakımından INTERPOL'ün daha geniş orantılılık değerlendirmesiyle de bağdaşmaması):

- kişi hakkında kovuşturma amacıyla arama söz konusu ise, isnat edilen fiilin en az iki yıl veya daha ağır bir özgürlükten yoksun bırakma cezasını gerektirir nitelikte olmaması;
- kişi hakkında bir cezanın infazı amacıyla arama söz konusu ise, en az altı ay hapis cezasına hükmedilmemiş olması ve/veya cezanın infazından en az altı aylık sürenin kalmamış olması.

7. Veri İşleme Kuralları'nın 83. maddesinde öngörülen şartlara uygun şekilde **açık ve yeterli biçimde ortaya konulmamış olması**; başka bir deyişle, bilgilerin yeterince açık, ayrıntılı ve gerektiğinde bir menfaatin elde edildiğini veya suç işleme kastının bulunduğu gösterecek nitelikte olmaması.⁴

[4] Örneğin, aynı yıl INTERPOL Uygulama Kararları Veri Tabanı'nda yayımlanan 2024-02 sayılı Karar, isnat edilen suçun açık bir şekilde tanımlanmamış olması nedeniyle bir Kırmızı Bültenin kurallara uygun olmadığı sonucuna varmıştır.

S3: Birden fazla yargı alanında paralel süreçlerin ortaya çıkması hâlinde başlıca riskler nelerdir ve avukatlar sınır ötesinde çelişkili sonuçların doğmasını nasıl önleyebilir? Uygulayıcılar, INTERPOL Dosya Denetimi Komisyonu nezdindeki başvurular ile ulusal makamlar nezdindeki paralel süreçler arasında nasıl bir denge kurmalıdır ve bu tercih hangi stratejik değerlendirmelere dayanır?

C3: Bir kez daha ifade etmek gerekirse; iki temel öncelik şu şekildedir: (i) ilgili yargı alanlarındaki hukuk ekipleri arasında koordinasyon sağlanması; ve (ii) mümkün olan en erken aşamada harekete geçilmesi.

INTERPOL Dosya Denetimi Komisyonu (CCF) ile yürütülen yazışmalarda, ilgili kişinin farklı yargı alanlarındaki mevcut ve hatta muhtemel yargılamalar bakımından hukuki durumunun dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Kişinin olumlu sonuç alma ihtimali ve aynı zamanda güvenilirliği, ulusal makamlar, mahkemeler ve CCF nezdinde kayda geçirilen beyanlarının hem kendi içinde tutarlı olmasına hem de açık ve ikna edici delillere dayandırılmasına bağlıdır.

Bu durum, özellikle CCF nezdinde yapılacak başvuruların hazırlanması ve sunulması sürecinde, hukuk ekipleri arasında yakın iş birliğini gerektirmektedir. Örneğin, uygulamada sıkça karşılaşılan ve kişinin menfaatlerine zarar verebilecek bir senaryoda, bir yargı alanındaki hukuk ekibi, diğer ülkelerdeki hukuki temsilcilerle istişare etmeden CCF'ye başvuruda bulunabilmektedir.

Bu durum, sunulan beyanların doğruluğunu zedeleyebileceği gibi, diğer yargılamalar bakımından daha geniş çaplı stratejik sorunlara da yol açabilmektedir.

Örneğin, kişinin CCF nezdinde ileri sürmesi faydalı olabilecek bazı beyanlar, diğer yargılamalar bakımından aleyhe sonuç doğurabilecek nitelikte olabilir veya bu durumun tersi de söz konusu olabilir.

Aynı şekilde, ilgili kişi daha önce CCF nezdinde başvuruda bulunmuşsa, çoğu durumda dikkate alınabilecek yeni bir husus ileri sürülemeyebilir. Bu durumda, CCF'den gelecek yanıt beklenirken diğer hukuki yolların değerlendirilmesinin daha isabetli olacağı yönünde değerlendirilmede bulunulabilir.

S4: Bir müvekkilin kendisi hakkındaki bir difüzyon veya Kırmızı Bülten'in varlığını ilk kez öğrenmesi hâlinde, özellikle birden fazla yargı alanlarını ilgilendiren durumlarda, ilk 30 gün içerisinde atılması gereken en kritik adımlar nelerdir?

C4: Bazı durumlarda, henüz bir difüzyon veya Kırmızı Bülten çıkarılmadan önce, ilgili kişiler böyle bir işlemin gündemde olduğunu öğrenebilmektedir. Bu gibi hâllerde, önleyici nitelikte başvuruların CCF nezdinde sunulması mümkündür.

Her ne kadar erişim talepleri ve önceden sunulan beyanlar, bir difüzyon veya Bülten'in ya da diğer verilerin işlenmesinin önlenmesini garanti etmese de bu yöntem bazen oldukça faydalı bir tedbir olabilir; zira verilerin işlendiğine dair teyit alınması (*hatta böyle bir teyidin bekleniyor olması dahi*), müvekkile yurt dışına seyahat etmesiyle bağlantılı riskler konusunda tavsiyede bulunulması bakımından muhtemelen bir dayanak oluşturacaktır.

Bazı durumlarda bu değerlendirme, uluslararası seyahatten tamamen kaçınılması yönünde olabilirken; diğer durumlarda ise belirli koşullar altında seyahatin risk ve faydalarına ilişkin bir yorum yapılması söz konusu olabilir.

S5: CCF nezdinde yapılan bir başvurunun başarılı olması hâlinde hangi hukuki imkânlar söz konusudur? Bu imkânların hangi sınırlamaları bulunmaktadır ve başvuru sahibi vekili bu sınırlamalara nasıl yanıt verebilir?

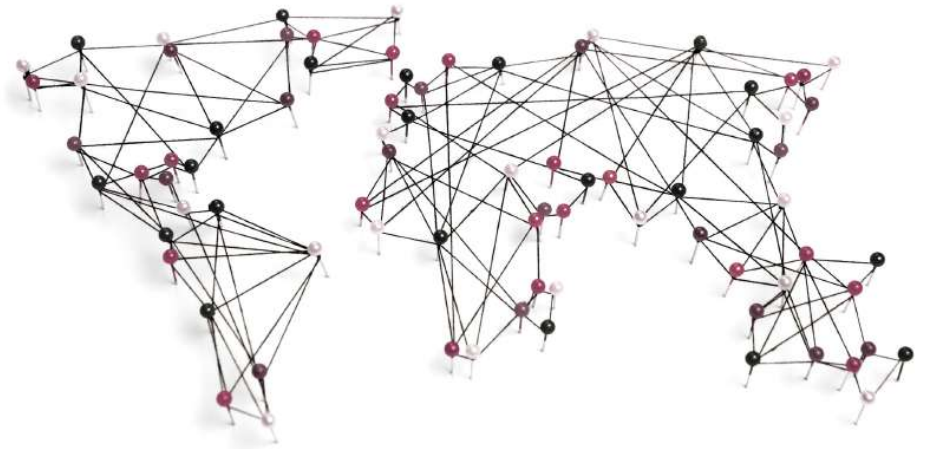
C5: Kırmızı Bültenler bakımından başlıca sonuç, ilgili kişi hakkında CCF nezdinde tutulan verilerin silinmesi veya düzeltilmesidir. Bununla birlikte, bu imkânlar daha geniş kapsamlı hukuki sonuçları (*örneğin, temel ceza isnatlarından aklanma*) veya tazminat niteliğindeki talepleri (*örneğin, maddi tazminat ödenmesi*) kapsamaz; zira bu hususlar INTERPOL çerçevesinin dışında kalmaktadır.

Ayrıca, veri silinmesi veya düzeltilmesi sağlanmış olsa dahi, ilgili kişi sınır geçişlerinde sorun yaşamaya devam edebilir; zira ilgili ülkeler tarafından ad hoc difüzyonlar veya benzeri talepler yapılmış olabilir.

Bu itibarla, bir Kırmızı Bülten'e verilebilecek en kapsamlı yanıt, Bülten'i çıkaran ülkenin yargı makamları nezdinde ilgili ceza yargılamalarına itiraz edilmesidir. Ancak bu tür bir itiraz, esasa ilişkin nedenlerle başarısız olabileceği gibi, ilgili ülkenin ciddi insan hakları ihlalleri bulunması ve/veya yargı sisteminin siyasi saiklerle kullanılması nedeniyle de sonuçsuz kalabilir. Bu gibi durumlarda, ilgili kişi bakımından geriye kalan tek başvuru yolu, INTERPOL mekanizmalarına başvurmaktır.

S6: Gelişen insan hakları standartları ve teknolojik gelişmeler, Kırmızı Bültenler ve difüzyonlara karşı itiraz süreçlerini nasıl yeniden şekillendirmektedir?

C6: Mevcut jeopolitik ortamda INTERPOL'ün rolünün değişen niteliği, Rusya'nın INTERPOL'ü kullanımına ilişkin yakın tarihli basın haberlerinde⁵ de ortaya konulmaktadır. Basına yansıyan iddialara göre, Rusya'nın, hakkında Kırmızı Bülten veya difüzyon bulunmayan kişiler bakımından dahi, bu kişilerin bulunduğu yere ilişkin bilgi talep etmek amacıyla INTERPOL iletişim kanallarını kötüye kullandığı ileri sürülmektedir.

[5] <https://www.bbc.co.uk/news/articles/c20gg729y1yo>

Bu iddia ayrıca, INTERPOL'ün en fazla şikâyeti Rusya hakkında aldığına (*Türkiye'nin ise ikinci sırada yer aldığına*) işaret etmektedir. Haberlere göre, son on yıl içerisinde Rusya tarafından çıkarılan Kırmızı Bültenler veya difüzyonlara konu olan en az 700 kişi CCF'ye başvuruda bulunmuş ve bunlardan en az 400'ü bakımından söz konusu Kırmızı Bültenler veya difüzyonlar kaldırılmıştır.

Müvekkiller bakımından uygulanması karmaşık sonuçlar doğurabilecek hukuki ve teknolojik gelişmelerden biri de Veri İşleme Kuralları kapsamında INTERPOL nezdinde tutulan verilere erişim talebinde bulunma (*request for access, "RFA"*) imkânıdır. Müvekkiller çoğu zaman kendileri hakkında tutulan verilere erişebilme imkânını faydalı bulmaktadır. Ancak bazı müvekkiller, bir erişim talebi sunmanın ters etki yaratıp yaratmayacağını da sorgulayabilmektedir. Bunun nedeni, bu talebin Ulusal Merkez Bürolara (NCB'lere) iletilmesi ve normalde dikkat çekmeyecek bir durumda kişinin INTERPOL'ün dikkatini çekme ihtimalinin bulunmasıdır. Bu hususa verilecek yanıt ise konunun uzmanı danışmanlar bakımından somut olayın özelliklerine göre yapılacak bir değerlendirmeyi gerektirmektedir.

Olumlu bir gelişme olarak belirtmek gerekir ki; tecrübemize göre son yıllarda INTERPOL bünyesindeki uzmanlık ve yetkinlik düzeyi belirgin şekilde artmış olup CCF nezdinde yapılan başvurularla ilgilenen yetkililerin, sunulan beyanların içeriğiyle esaslı biçimde ilgilenmeye istekli oldukları ve bu başvurulara yetkin şekilde yanıt verdikleri gözlemlenmektedir.

Buna ek olarak, INTERPOL bu yıl⁶ 26 Mart tarihi itibarıyla CCF'ye başvuruların yapılmasına yönelik yeni bir çevrim içi sistem uygulamaya koymuştur, istisnai hâller dışında artık başvuruların temel yöntemi bu sistemdir. Bu gelişmenin, CCF'nin başvurulara yanıt verme ve nihayetinde bunları sonuçlandırma süreçlerinde etkinliği artırması beklenmektedir. Şayet bu beklenti karşılanırsa, bu durum, olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedir; zira son yıllarda CCF'den yanıt alınmasına ilişkin yaşanan gecikmeler, bu alanda faaliyet gösteren diğer uygulayıcılar tarafından da sıklıkla dile getirilmektedir.⁷

Bu ortak yayında ele alınan konulara ilişkin ilave bilgi veya hukuki destek almak için, sonraki sayfada yer verilen iletişim bilgilerini kullanarak Vardar Şanlı ve Peters & Peters Solicitors LLP'nin uzman ekibiyle iletişime geçebilirsiniz.

[6] <https://www.interpol.int/Who-we-are/Commission-for-the-Control-of-INTERPOL-s-Files-CCF/How-to-submit-a-request>

[7] Including [here](#).

VARDAR | ŞANLI

Atty. İsmail Mert Şanlı

Partner

imsanli@vardarsanli.com

Atty. Ecem Karaca

Associate

ekaraca@vardarsanli.com

PETERS & PETERS

Charlotte Tregunna

Partner

ctregunna@petersandpeters.com

Sam Whiteley

Associate

swhiteley@petersandpeters.com